

Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzinin Seçki Məcəlləsinə ediləcək iki dəyişiklik barədə

RƏYİ

9 iyun 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə Yeni Azərbaycan Partiyasını təmsil edən millət vəkili tərəfindən “Seçki Məcəlləsinə əlavə və dəyişiklik edilməsi haqqında” qanun layihəsi təqdim edilib. Layihədə seçkilərin müddəti, dairə seçki komissiyalarının təşkili, namizədlərin qeydə alınması, namizədlərin seçki fondları və digər sahələr üzrə əlavə və dəyişikliklər nəzərdə tutulur.

Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzi (SMDT) narahatlıqla qeyd edir ki, YAP-ın təqdim etdiyi qanun layihəsi növbəti parlament seçkilərinin elan edilməsinə 3 aydan da az müddət qaldığı dövrə təsadüf edib və bu layihə ölkədə hər hansı ictimai müzakirələr keçirilmədən, habelə Avropa Şurası Venesiya Komissiyası və ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunun rəyi öyrənilmədən parlamentin gündəliyinə daxil edilib. SMDT qeyd edir ki, bu layihə təqdim olunarkən nəzərdə tutulan əlavə və dəyişikliklərin zəruriliyinə olan ehtiyac YAP nümayəndələri tərəfindən izah edilməyib və bu qanun layihəsinə olan ictimai ehtiyaclar öyrənilməyib.

SMDT nəzərdə tutulan təkliflər sırasında seçki dövründə qeydə alınmış namizədlərə təbliğat kampaniyasının təşkili üçün dövlət hesabına maliyyə fondunun ayrılması müddəasının ləğvi və seçki kampaniyası dövrünün 75 gündən 60 günədək azaldılmasının ölkədə seçki prosesinə mənfi təsir edəcəyini bildirərək, bu müddəalarla bağlı rəyini ictimaiyyətlə bölüşməyi vacib hesab edir.

SMDT-nin araşdırmaları göstərir ki, Azərbaycan Respublikasında keçirilən bütün seçkilər və referendum zamanı dövlət büdcəsindən namizədlərə və ya referendum üzrə təşviqat qruplarına maliyyə vəsaitinin ayrılması ATƏT və Avropa Şurası ölkələri, xüsusən də demokratiyaya keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə geniş yayılmış təcrübədir. Eyni zamanda bu təcrübədən parlament seçkiləri dövründə imtina edilməsi gələcəkdə deputatlığa namizədlər arasında qeyri-bərabər rəqabət şəraitinin yaradılmasına zəmin yarada bilər. SMDT xatırladır ki, namizədlərin dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşməsi seçki kampaniyasına maliyyə-biznes qruplarının qeyri-şəffaf təsirlərini azaltmaq, habelə qarşıdurən siyasi qüvvələrin bu cür qruplardan asılılığına imkan verməmək üçün mükəmməl seçki sisteminin tərkib hissəsi sayılır. Bununla belə Azərbaycan kimi korrupsiyanın yüksək səviyyədə olduğu, habelə iqtisadi hüquq və azadlıqlarının təmin edilmədiyi ölkə üçün deputatlığa namizədlərin öz hesabına və ya kənar maliyyə yardımları sayəsində seçki kampaniyasının keçirilməsi hüquqi xarakter alarsa, ölkədə seçki prosesində rəqabət şəraiti azala və seçkiqabağı təşviqat prosesi çeşidli maliyyə qruplarının təsirlərinə məruz qala bilər.

Seçkilərin təşkili və keçirilməsi müddətinin 60 günədək azaldılması seçki prosesinin bütün mərhələləri, o cümlədən namizədlərin irəli sürülməsi və qeydiyyatı və seçkiqabağı təşviqat kampaniyasının müddətinin azaldılmasını nəzərdə tutur. SMDT qeyd edir ki, qanun layihəsində nəzərdə tutulan bu müddəa prezident seçkiləri istisna olmaqla majoritar qaydada keçirilən parlament və bələdiyyə seçkiləri üçün dünyada rəğbət qazanmış təcrübə deyil. Əksinə Azərbaycan kimi əsas siyasi azadlıqların, xüsusən də sərbəst toplaşmaq və birləşmək azadlığının təmin olunmadığı, habelə söz və mətbuat azadlığı, mediaya çıxış imkanlarının məhdudlaşdırıldığı ölkələrdə bu cür müddəa seçki prosesində qarşıdurən siyasi tərəflər arasında bərabər rəqabət imkanlarını azaldacaq. Çünki, ölkədə müstəqil və müxalif mövqedə olan siyasi qruplar və partiyaların ənənəvi olaraq seçkilər arası dövrdə seçicilərlə təmas imkanları məhdudlaşdırılır.

SMDT xüsusilə qeyd edir ki, hazırda ölkədəki seçki komissiyaları və potensial seçki iştirakçısı olacaq siyasi partiyalar, vətəndaş qrupları və namizədlər qanun layihəsində nəzərdə tutulan qısa müddət çərçivəsində seçki hərəkətlərinin təşkilinə hazır deyillər. Bu baxımdan növbəti parlament seçkilərində Dairə Seçki Komissiyaları seçkilərin təşkil edilməsi, seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi, namizədlərin və müşahidəçilərin qeydiyyatı, seçki şikayətlərinin araşdırılması ilə bağlı ciddi çətinliklərlə qarşılaşa bilərlər. Eyni zamanda SMDT 23 dekabr 2009-cu ildə keçirilmiş bələdiyyə seçkilərinin nəticələrinə əsasən hesab edir ki, mövcud DSK-ların üzvlərinin bacarıqları və hazırlığı növbəti parlament seçkilərində seçki hərəkətlərini qısamüddətli və operativ qaydada icra etməyə imkan vermir.

SMDT ümid edir ki, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi təklif edilən qanun layihəsi ilə bağlı yerli ictimaiyyətin və Azərbaycan Respublikasının əməkdaşlıq etdiyi beynəlxalq təşkilatların rəyini öyrənilmədən bu məsələ parlamentdə müzakirə olunmayacaq və tezliklə Milli Məclisin gündəliyindən çıxaracaq. Bununla belə SMDT Azərbaycan Respublikası Seçki Məcələsinin beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsini vacib sayaraq, bu yöndə yerli qeyri-hökumət təşkilatları, siyasi partiyalar, Avropa Şurası və ATƏT-in müvafiq strukturları ilə birgə müzakirələrin aparılmasını vacib sayır.

Qeyd edək ki, SMDT nəzdində yaradılan Ekspert Qrupu 31 may 2010-cu ildə “Seçki Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər haqqında” qanun layihəsi hazırlayaraq Milli Məclisə təqdim edib. SMDT-nin layihəsində kampaniya müddəti 100 gün, təbliğat müddəti isə 60 gün nəzərdə tutulub.

Bakı şəhəri, 11 iyun 2010-cu il